

crucifixum: tamen quem non invenerat reum, non poterat tenere damnatum, quia culpam non facit poena, sed causa: quasi solitum cibum perditum in origine mundi hominem devoravit: sed magnam esse sibi ipsius dignitatem praefocata cognovit. Atque ideo divinus sermo commemorat & praecipit pisci, & evomit Jonam in aridam. Praecipit ergo bestiae, praecipit morti semper esurienti, praecipit abyssi & inferno, ut mundo restituant salvatorem. Evomit autem, hoc debemus accipere, quod ex imis visceribus mortis, victrix vita remeaverit: atque eam ex imis praecordiis inferni perditio exulcerata reddiderit.

Videmus itaque in Propheta afflictionibus apertissime praefiguratam pariter & mortem & resurrectionem. Quapropter quod impletum cernis in sermo, credere non cuncteris in Domino. Quae cum ita sint, perspice homo quantum valeas, & perpende quid debeas: perspice quantum valeas, ut tandem vilis esse tibi desinas: ut vel per hoc crubescendis subjacere vitiis dedigneris, dum generositate tuam de creatoris ac reparatoris dignitate metris. Habet causas quibus te ipse confundat: cur indignis dominis victo corde subdatur, cui gloria aeterna promittitur: & sic gemino privilegio, qui dudum divinae imaginis participatione fulgebas, efficeris etiam commercii nobilitate pretiosus. Unde quam fortis esse possis contra hostem tuum: interroga statum tuum, quod tibi Dominus ad debellandum in membris tuis mundi principem, & spiritales nequitas superandas liberam contulit facultatem: ac sic impossibile non putes ut transferri obtineas in angelicas beatitudines: cum in hoc saeculo angelicas deviceris potestates. Non ergo te degenerem ac despectum faciat vita, quem vel factura probatur illustrem protulisse vel gratia: sed cursum fidelis Christi sanguis ad superna fiducialiter extollat. Nam qui se caelesti pretio vident redemptos, ad caelestia non dubitent praeparatos.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Vide dubitatum & ab aliis, cujus sit haec Homilia. Cuius sit non pronuncio, quamquam Leonem aut Maximum refert. Hieronymi non esse palam est.

DE NATIVITATE DOMINI Sermo.

HODIE verus sol ortus est mundo: hodie in tenebris saeculi lumen ingressum est. Deus factus est homo, ut homo Deus fieret. Formam servi Dominus accepit, ut servus verteretur in Dominum. Caelorum habitator & conditor habitat in terris: ut homo colonus terrae migraret ad caelos. O dies omni sole lucidior: o tempus cunctis saeculis expectatius. Quod praestolabantur angeli: quod Cherubim & Seraphim & caelorum ministeria nesciebant: hoc in nostro tempore revelatum est. Quod illi videbant per speculum & per imaginem: nos cernimus in veritate. Qui populo Israelitico loquebatur per Isaiam, Jeremiam caeterosque Prophetas, nunc nobis per filium loquitur.

Videte quid sit inter vetus testamentum & novum. In illo loquebatur per nebulam: nobis loquitur per serenum. Ibi Deus videbatur in rubo, hic de virgine Deus nascitur. Ibi ignis erat populi peccata consumens: hic homo est populi peccata dimittens, imo ignoscens servis suis. Nemo enim potest peccata dimittere, nisi solus Deus. Sive hodie Dominus Jesus natus, sive hodie baptizatus est, diversa quidem opinio fertur in mundo, & pro traditionum varietate, sententia est diversa. Nobis illud constat ad liquidum quod sive hodie natus ex Maria virgine est, sive renatus ex baptismo, & nativitas carnis & spiritus nobis proficit: utrumque mysterium meum, utrumque utilitas mea est. Dei Filius non habebat necessarium, ut nasceretur, ut baptizaretur. Neque enim peccatum fecerat quod ei remitteretur in baptismo: sed illius humilitas, nostra sublimitas: illius crux, nostra victoria est: illius patibulum, noster triumphus est.

Gaudentes hoc signum levemus in humeris nostris: victoriarum vexilla, & immortale lavacrum portemus in frontibus. Cum hoc signum diabolus conspexerit in frontibus nostris, contremiscit. Qui aurata Capitolia non timent, crucem timent. Qui contemnunt sceptrum regalia & purpuras Caesarium & dapes, Christianorum sordes & jejunia pertimescunt.

Denique in Ezechiele Propheta, cum omnes qui missus fuerat angelus occidisset, & interfectio cepisset a sanctis, illi tantummodo solpites reservantur, quos Thau littera, id est, crucis pictura servaverat. Exultemus itaque ad crucis similitudinem: sanctas in caelum levemus manus: cum sic nos armatos demones viderint, opprimuntur. Quando Moyses erectas habebat manus, vincebatur Amalech: si paululum ille conciderant, invalescebat. Antennae navium & velorum cornua, sub figura nostrae crucis volitant. Aves quoque ipsae quando in sublimiora tolluntur & pendunt per aera: extensis alis imitantur crucem. Sed & trophaea ipsa & victoria triumphorum, ornamenta crucis sunt: quam non solum in frontibus, sed in manibus quoque nostris habere debemus: ut si sic fuerimus armati, calcemus super aspidem & basiliscum, per Dominum nostrum Jesum Christum, cui est honor & gloria in saecula saeculorum: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Nec de hac quicquam habeo quod pronunciem, nisi non esse Hieronymi. Et addubitant inscriptiones exemplarium.

DE EPIPHANIA DOMINI Sermo.

DIES Epiphaniae Graeco nomine sic vocatur. Quod enim nos apparitionem, vel ostensionem dicimus, Graeci *επιφανεια* vocant. Hoc autem ideo, quia Dominus noster hodie & Salvator apparuit in tenebris. Licet enim olim natus esset ex Maria, & triginta jam annorum expleisset aetatem: tamen ignorabatur a mundo. Eo tempore cognitus est, quo ad Joannem Baptistam, ut in Jordane baptizaretur advenit, & vox de caelo Patris intonantis audita est: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Quem pater de caelis monstraverat voce: hunc Spiritus sanctus versus in columbam & super caput illius sedens, tactu quoque ipso voluit demonstrare, ne quis alius Dei Filius putaretur a populo. Quid hac humilitate sublimius? quid hac vilitate nobilior? Baptizatur a sermo, & a Deo Filius appellatur. Inter publicanos, & meretrices, & peccatores ad lavacrum venit, & sanctior est Baptista suo. Lavatur a Joanne in carne, & ipse Joannem in spiritu lavat. Aqua quae caetera mundare consueverunt, Domino nostro lavante mundatae sunt. Jordans fluvius, qui eo tempore quando populum Israel eduxit Jesus ad terram repromissionis, fuerat exsiccat: nunc membris Domini tactis, si potuisset undas uno loco voluerat congregare, ut Domini corpus attingeret.

Videte fratres, quomodo id quod in Evangelio lectum est: in vigesimo octavo psalmo fuerit ante praedictum: Vox Domini super aquas. Locutus est enim Dei Filius ad Joannem. Sine modo, sic enim oportet nos implere omnem iustitiam. Sequitur: Deus majestatis intonuit, quando pater filio testimonium reddidit, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Vox Domini confringentis cedros, Baptizatus est enim Christus, & erecti prius atque sublimes demones corruerunt: succidit eos Dominus tanquam cedros Libani: & comminuit eos Dominus tanquam vitulus fragmenta arborum ventilans, & calcibus stirpes in diversa dispergens. Et e contrario de salvatore quid dicit: Et dilectus sicut filius unicornium. Dilectus Dominus noster atque Salvator est, filius unicornium, filius crucis: de quo dicitur in cantico Habacuc: Cornua in manibus ejus, ibi abscondit fortitudinem suam. Postquam ergo dilectus iste crucifixus est: impletum est illud quod sequitur in psalmo: Vox Domini intercedentis flammam ignis. Illo enim baptizato, & universo mundo Christo lavante mundato, gehennae ignis extinctus est. Vox Domini concutientis desertum. Deserta fuit Ecclesia, quae prius filios non habebat.

Ad praedicationem Christi, deserta commota est, & parturivit & peperit: & nata est in una die gens tota simul illa, quae ante dicebatur desertum Cades, hoc est, desertum sanctitatis: siquidem quae non habuerat sanctitatem, cepit parere cervos, & sanctorum emittere greges, qui serpentes interficiunt, qui venena contemnunt: quibus discurrantibus in toto orbe, & Christi Evangelium praedicantibus: in templo ejus omnes dicent gloriam Deo. Sequitur: Dominus diluvium inhabitare facit. Consideremus totum orbem, respi-

ciam barbaras nationes, Romanum quoque mente lustremus imperium: ubique in Christum credunt, ubique in nomine Domini baptizantur: & ita fit ut non una aqua: sed quodammodo sit diluvium baptismorum. Quapropter consummatum est tabernaculum: hoc enim psalmi istius titulo praenotatur: quoniam Ecclesia ex vivis lapidibus extructa est. Afferamus Domino Filios Dei, afferamus ei filios arietum, Apostolorum & sanctorum: & imitemur salvatorem nostrum: quia ipse & pastor & agnus & aries appellatur, qui pro nobis immolatur in Aegypto, qui pro Isaac cornibus tenetur in sentibus, & dicamus: Dominus poscit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuae, ibi me collocavit. Super aquam refectionis educavit me: cui est honor & gloria in saecula saeculorum: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Adeo non sapiunt haec Hieronymum, ut parum abfuerit, quin in extremam classem relegarim: nisi quod malui in hanc peccare partem, ut indigna lectu ferrem, quam ut digna rejicerem.

SERMO DE QUADRAGESIMA.

QUOMODO miles semper exercetur ad praedium, & simulatis ictibus, veris postea vulneribus praeparatur: ita omnis quidem Christianorum vita indiget abstinentia: sed maxime quando hostis propet est, & praeparatum adversum nos exercitum ducit inimicus. Omni servus Dei tempore jejuniandum est: sed tunc amplius cum ad immolationem agni, ad mysterium baptismatis, ad Christi carnem & sanguinem praeparatur. Statim enim ut oves suas recedere velle de proprio grege viderit diabolus, fremit, irascitur, furit, & totis adversus eas viribus commovetur, perire sibi existimans quicquid Christo salvatur: & mori synagoga suae, quicquid Ecclesiae vivificatur.

Quia ergo, fratres charissimi, ad Domini sacramentum quadraginta dierum jejuniis praeparatur: jejuniemus tot diebus pro peccatis nostris, quot pro scelere nostris Dominus jejuniavit. Illum post baptismum tentat diabolus. Non enim sciebat esse filium Dei: propterea negligebat. Denique postea cognoscere cepit in tentatione, dicens: si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Et si Filius Dei es, mitte te deorsum. Nos autem quia scit velle filios Dei fieri, propterea expugnare nititur, & quasi serpens lubricus nostros involvere pedes, ne ascendere valeamus ad caelum. Si autem Dominum tentare ausus est versipellis & nequam: quanto magis nos decipere non timebit? Si contra Dei Filium & figulum suum, vas perditum repugnavit: quanto magis contra nos qui inferioris ab eo naturae sumus audebit insurgere? Si iustus vas salvabitur, impii & peccatores ubi permanent? Non quo Dominus noster decipi poterit a diabolo, sed quo formam servi accepit, in omnibus se tribuere volens exemplum, ut nemo sibi in sanctitate confidat, cum etiam ille tentatur, quem non possunt tentamenta superare.

Hoc totum idecirco replicamus, fratres charissimi: ut sollicita mente caveamus, ne exeuntes de Aegypto: & per quadraginta dies, quasi per quadraginta annos ad repromissionis terram per eremum festinantes, desideremus carnes & ollas Aegypti, & a serpentibus mordeamur. Exivimus de Aegypto: quid nobis cum Aegyptiis cibis? Qui habemus caelestem panem, terrena alimenta quid querimus? Relinquimus Pharaonem, invocemus auxilium Domini: ut nobis Aegyptius rex in credentium baptismate submergatur. Ibi pereant equi & ascensores eorum: ibi fremens adversarii necetur exercitus. Non murmuremus adversus Dominum, ne a Domino percuiamur. Non detrahamus de sacerdotibus nostris: & magis a vitiis jejuniemus quam a cibis: licet & ciborum abundantia sint fomenta vitiorum. Si Aaron & Maria contra Moysen murmurantes, Dei pro sermo suo senserunt vindictam: quanto magis si aliquis nostrum praepositum suum vi-pereo ore laceraverit, divina sententia punietur? Sed & sacerdotibus simpliciter praevendendum est, ne duplici mente sint, ne Domini ambigant potestatem. Si etiam Moyses & Aaron (qui ad aquam contradictionis visi sunt fluctuare) non inmeruerunt terram repromissionis intrare: utique multo

Tom. V.

magis nos qui peccatorum premimur pondere, non valebimus fluentem Jordanis transire: & ad locum circuncisionis, id est, Galgala pervenire, si scandalizaverimus unum de minimis istis. Unde tam labores pastoris quam gregis fecunditas: tam ubertas messium quam agricolae studium, Domini horreis praeparantur. Toto nisu ac labore tendamus, ut digni efficiamur adventu paschae, & carne ac sanguine agni Christi Jesu: Amen.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Eundem & hic sermo respicit auctorem, ut paucis quod sentio dicam.

IN VIGILIA PASCHAE DE ESU agni Sermo.

HODIE fratres charissimi, populus Israel, & vere homo videns Deum (hoc quippe interpretatur Israel) egredi jubetur de Aegypto: hodie agnus Dei qui tollit peccata mundi pro omnium salute jugulatur: hodie sanguine illius postes domorum, id est frontes nostrae depinguntur: hodie occiduntur Aegyptii, & de servitute Pharaonis populus Dei liberatur: hodie percuiuntur primogenita Aegyptiorum, & Israelitarum non solum liberi, sed etiam irrationabilia jumenta salvantur: Homines & jumenta salvos facies Domine. Praeparemus nos, fratres charissimi, ad immolationem agni: & apprehendamus illum, non quando dubia lux est, & adhuc lunae cornua non implentur: non quando crescere incipit vel decrescere: sed quarta decima die, id est, lumine consummato atque perfecto, quando tota ejus lampade totus orbis impletur.

Nec putemus agnum istum anniculum ubicunque posse comedi. Praecipitur nobis, ut in una illum comedamus domo, id est, ne extra Ecclesiam immolari agnum putemus. Ex quo manifestum est, quod Judaei & Haeretici, & omnia conventicula dogmataque perverforum, qui agnum in Ecclesia non comedunt, non eos agni carnes comedere: sed draconis: qui datus est (juxta psalmistam) in escam populis Aethiopiae. Quomodo enim in diluvio non salvatur, nisi qui in arca fuerit Noe: & corruente Jericho una tantummodo Raab meretrix, id est, Ecclesiae credentis ex gentibus custoditur domus: Ita in immolatione agni, tunc vere agnus occiditur, cum in una maectatur domo. Erit, inquit, vobis agnus immaculatus: de agnis & haedis sumetis eum. Praecipitur & in alio loco: ut qui primo mense pascha facere non quiverit, secundo faciat: juxta quod & nunc jubetur: ut qui non potest habere agnum, saltem habeat haedum. Christus enim non ex haedis sit, quos a sinistris stare jubet: sed pro diversitate meritorum unicuique aut agnus, aut haedus sit.

Quaeritur etiam quare non in die agnus iste immolatur, sed ad vesperam. Haec causa manifesta est. Dominus enim noster atque Salvator in consummatione saeculorum passus est. Unde & Joannes in Epistola sua loquitur: Filioli, novissima hora est quando autem novissima hora est, finito die, noctis initium est. Sed hoc intelligendum est, quod quamdiu in isto saeculo sumus, id est, versamur in Aegypto, non sumus in clara luce: sed in tenebris atque caligine: licet Ecclesia, id est, luna quasi in nocte resplendeat: tamen veri solis non possumus habere perfectum fulgorem. In una, inquit, domo comedetis carnes assas igni: & azyma cum amaritudinibus manducabitis. Non comedetis ex eis crudum aut coctum in aqua: sed assum tantum igni. Jubetur nobis ut panes absque fermento veteris malitiae & nequiae comedamus. De quo fermento in Evangelio Dominus discipulis dicit: Cavete a fermento pharisaeorum: & postea interpretatur, fermentum pharisaeorum esse doctrinam.

Et nos igitur si a doctrina saeculi istius volumus esse alieni, & quasi extraneos a mundi conversatione nos facere, persecutionibus & pressuris subiecti sumus: & secundum Apostolum comedamus azyma sinceritatis & veritatis. Vis intelligere quod dico? Dic quod verum est: loquere quod sincerum est: nullius personam accipias, non divitis, non potentis, quamlibet sit potens, quamlibet sit nobilis, si peccaverit corripere eum: & comedisti azyma sinceritatis & veritatis in amaritudine. Unde & Apostolus ait: Inimicus factus sum vobis vera dicens. Et proverbium saeculi, gentilis

N ij

quoque poeta exprimens: Obsequium, inquit, amicos, veritas odium parit.

Quod autem sequitur: Non crudas carnes agni neque elixas comedamus: illud est, ne scripturas divinas (que verè carnes agni sunt) aut juxta historiam tantum intelligamus, & sicut crudas eas assumamus in cibum: aut rursus secundum Hæreticos, quibusdam allegoriis & nibilo interpretationis ad perverfa quaque dogmata derivemus & enervemus eas: si fucci veritate sublata, umbras qualdam & imagines effundamus. Sed intelligamus eas, & juxta historiam, sicut scriptæ sunt: & nihilominus eas Spiritus sancti excoquamus ardore. Et quidquid in illis secundum literam videtur incongruum esse vel clausum, spirituali expositione pandamus. Caput cum pedibus & intestinis comedetis. Caput mihi videtur esse agni illud quod in Evangelio Joannis scribitur: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deum. Pedes autem homo, quem pro nostra salute dignatus est assumere. Sed & aliter sentiri potest. Caput, intelligentia spiritualis: pedes, simplex juxta historiam narratio: intestina autem quidquid intrinsecus in litera latet, quidquid in superficie non videtur: sed diligenti examinatione commolitur atque ruminatum a doctoribus profertur in medium: & quod putabatur esse fecum & indecorum, hoc reperitur esse vitale. Verbi gratia: quid turpius in scripturis dici potest, quam si Osee meretricem jubeatur habere uxorem: & Judas cum Thamar nuru sua concumbat: & David Bethsabee adulterio sordidetur: & Onam filius Judæ semen projiciat in terram, ne liberos generet.

Hæc si secundum literam intelligantur, nonne a gentibus & ab incredulis quibusque, quasi scripturarum stercora condemnantur atque irridentur? Sed si illa excutias, si laves, si Spiritus sancti igne excoquas, veruntur in cibum: & quod putabatur inutile, invenitur esse mysterium. Non relinquas de eo in mane, & os non conteretis de eo, & quod reliquum fuerit de eo usque in mane, igne comburetis illud. Nihil de carnis agni usque in futurum seculum reservemus. Quantumcumque possumus comedamus. Quod si qua in ea fortia sunt dogmata, videlicet Ecclesiastica, de Trinitate, de resurrectione, de anima, de angelis, de ceteris istiusmodi: hæc non juxta nostram opinionem pravis interpretationibus differamus, non conteramus illa: sed ita ut sunt fortia prædicemus. Si quid autem quasi homines præterierit, & non poterimus de carnis agni comedere: scire debemus quod in futuro seculo doctrina Spiritus sancti nobis aperiendum sit, & comedemus illud. Sic autem comedetis illud: Lumbi vestri accincti, & calciamenta vestra in pedibus vestris, & baculum in manibus vestris, & comedetis illud cum festinatione. Pascha est enim Domini Dei vestri.

Hucusque præceptum est quales agni carnes comedere debeamus: nunc jubetur quo a nobis habitu comedendæ sunt. Lumbi, inquit, vestri accincti, & ad Apostolos dicitur: Sint lumbi vestri accincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Et Joannes zona pellicea cingitur. Et Helias nihil habens in se molle atque muliebre, sed totum virile & rigidum (homo quippe hirsutus erat) cingulum habuisse describitur. Et nos ergo si volumus carnes agni comedere, mortificemus lumbos nostros, mortificemus opera carnis. Et hoc quod in Job de diabolo dicitur: Virtus ejus in lumbis ejus, & fortitudo ejus in umbilico ventris ejus, occidatur in nobis, ne caro concupiscat adversus spiritum, sed spiritu opera carnis mortificemus, & purificati vellemus agni carnis.

Ut autem sciamus, fratres charissimi, quoniam quicumque uxori debitum reddit, vacare non potest orationi, nec de carnis agni comedere. Moyfi præcipitur ut populus qui ascensurus erat ad montem Oreb, ante tres dies purificetur: Et David cum venisset ad Abimelech sacerdotem, interrogatus, si mundi sunt pueri? Respondit purificatos eos esse ab heri & nudius tertius. Si autem panes propositionis non poterant ab his qui uxores suas tetigerant, comedi: quanto magis panis ille qui de celo descendit, non potest ab his qui conjugalibus paulo ante hæere complexibus violati atque contingi? Non quo nuptias condemnemus (hoc enim non dicimus) sed quo eo tempore quo carnes agni manducaturi sumus, vacare operibus carnis non debeamus.

Quod autem sequitur: Et calciamenta in pedibus vestris: & baculum in manibus vestris: hoc jubetur: ut quamdiu in eremo istius seculi gradimur, calciati simus calciamenti pa-

cis, necubi in deserto scorpius & coluber obrepat, necubi serpens plantam gradientis invadat. Quod si forte adversum nos conlurrexerit, habeamus virgam in manibus, & percutiamus eum, & dicamus: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Vide mysterium scripturarum. Quamdiu per solitudines ambulemus, necesse habemus habere & pelles pro calciamenti quibus nostri tegantur pedes. Quando vero terram repromissionis intramus, dicitur nobis cum Jesu Nave: Solve calciamenti tui corrigiam: locus enim in quo stas sanctus est.

Et nos ergo quando intraverimus regna cælorum, non habebimus opus calciamenti, non his præsidis quibus custodimur in seculo: sed ut novum dicam, agnum illum qui pro nobis occisus est, seque rur. Sed videte ut de nobis dicat Joannes: Isti sunt qui vestimenta sua non coquinaverunt, virgines enim permanserunt: qui sequuntur agnum quocumque vadit Christum Jesum. Cui est honor & gloria in secula seculorum: Amen.

CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

Ex eadem & hic sermo profectus est officina, & ad fratres charissimos pertinet.

DE RESURRECTIONE Domini Sermo.

NON quo, fratres charissimi, quem mente concepi, ore proferte sermonem, & cordis mei lætitia lingua non explicat. Hoc autem non solum ego parior qui cupio narrare quæ sentio: sed etiam & vos mecum patimini, plus exultantes in conscientia, quam eloquio profertentes. Videtur mihi hic dies ceteris diebus esse lucidior: sol mundo clarior illuxisse: astra quoque & omnia elementa lætari: & quæ patiente Domino proprium lumen retraxerant & fugerant, & noluerant creatorem suum aspicere crucifixum, hæc nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem, suo (si dici potest) fulgore, suo prosequuntur officio. Credit cælum, credit terra: & sægna quæ totum mundum piscata est, Judæos tenere non potuit.

Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea. Quomodo Maria virgo mater Domini inter omnes mulieres principatum tenet: ita inter ceteros dies hæc omnium dierum mater est. Rem novam dico, sed quæ scripturarum vocibus comprobatur. Hæc dies & una de septem & extra septem est. Hæc est dies quæ appellatur octava. Unde & in quibusdam psalmorum titulis superscribitur, pro octava. Hæc est in qua synagoga finitur & Ecclesia nascitur. Hæc in cujus numero octo animæ salvatæ sunt in arca Noë: Similiter, inquit Petrus, & vos salvos facit Ecclesia. Hæc est de qua Ecclesiastes præcipit: Date partes septem, date & octo. Hi sunt octo gradus, per quos in Ezechiele templum Dei scandimus.

Hæc octava dies, de cujus sacramento, & omnium nationum in Christi fide, octavus quoque psalmus incipit: Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra. Et quid me necesse est infinita replicare? Dies me deficiet, si voluero omne diei istius exponere sacramentum. Hoc tantum dico, quod universa sabbati gratia & antiqua illa festivitas populi Judæorum, diei istius solennitate mutata est. Illi in sabbato non faciebant opus servile, nos in die dominica, hoc est, resurrectionis, opus servile non facimus: quia vitis & peccatis non servimus. Qui enim facit peccatum, servus est peccati. Illi de domibus suis non egrediebantur: & nos de domo Christi non egredimur, sumus enim in Ecclesia. Illi non accendebant ignem in die sabbati: nos è contrario accendimus in nobis ignem Spiritus sancti, & omne vitium excoquimus peccatorum: de quo igne Dominus ait: Ignem veni mittere in terram: & quam volo ut ardeat. Desiderat Dominus ignem istum ardere in nobis: secundum Apostolum, id est, Spiritu nos sancto fervere, ut non refrigescat in nobis charitas Dei. Illi per diem sabbati non ambulabant in itinere: perdiderunt enim illum qui dixit: Ego sum via: nos autem dicimus: Beati immaculati qui ambulat in lege Domini. Et iterum: Viam veritatis elegi, & viam justificationum tuarum doce me. Illi de spinis Dominum coronaverunt: nos autem si fuerimus lapides pretiosi, Dominum nostrum coronabimus.

Caput imperatorum istius seculi ornat diadema: nos ideo in capite nostri regis imponitur, ut ornemur a capite. Illi non susceperunt Christum, & susceperunt Antichristum: nos recepimus humilem Filium Dei, ut postea habeamus triumphantem. Ad extremum noster hircus ante Domini immolatur altare: illorum hircus antichristus consputus & maledictus, projicitur in solitudinem. Noster latro cum Domino ingreditur paradisum: illorum latro homicida atque blasphemus, moritur in peccato suo. Illis Barabbas dimititur: nobis Christus occiditur. Pro quibus universis fratres charissimi, consona pariter voce cantemus: Hæc est dies quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.

Ignitam illam romphæam & paradisi janua quam nullus potuit effringere, hodie Christus cum latrone releravit: ideo hodie Christus dixit ad angelos: Aperite mihi portas justitiæ, ingressus in eas confitebor Domino: quæ cum semel aperta est nunquam credentibus clauditur. Ex eo tempore quo passus est Dominus usque ad presentem diem, semper hæc porta clausa & reserata est. Clausa est peccatoribus & incredulis. Reserata est iustis & credentibus. Per hanc ingressus est Petrus: ingressus est Paulus. Per hanc omnes sancti & martyres intraverunt. Per hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingrediuntur. Duæ portæ sunt, portæ paradisi & portæ Ecclesiæ. Per portam Ecclesiæ intramus portam paradisi. Ita debemus vivere, ne ejiciamur de domo illa, & ejeti foras à bestis devoremur: quas in alio loco Propheta formidans, ait: Ne tradas bestiis animas confitentium tibi.

Eecce nunc Dominus stans in paradisi janua loquitur ad nos qui sumus in domo ipsius: quam quicumque sanctorum fuerit ingressus: quamvis diabolus prohibeat, quamvis inimicus acculet: ipse est siquidem acculator fratrum nostrorum, ipse est vindex inimicus: sicut in centesimo vicesimo sexto psalmo dicitur: Qui sanctus fuerit non confundetur, cum loquetur inimicis suis in porta: in Jesu Christo cui est honor & gloria in secula seculorum: Amen.

CENSURA EPISTOLÆ SEQUENTIS.

Nisi, quemadmodum dixi, modestus esse ducerem in hanc peccare partem: sermonem hunc in extremam hujus toni seriem rejecissem. Nam plane sapit impostoris illius artificium. Miror autem cum ascripserit Eustochii nomen, cur non item addiderit, Ego Hieronymus.

AD EUSTOCHIUM DE VINCULIS beati Petri.

SÆPISSIMO rogatu, ô virgo Christi Eustochium, à me tua depositæ charitas: ut tibi tuisque virginibus notum faciam, unde beati Petri Apostoli in kalendis Augusti, quæ celebratur festivitas, initium habuerit: & quare nec post, nec antea, sed prima die mensis. Ingeritis autem quoddam esse qui hoc die Apostolum Petrum eductum esse ab angelo de carcere credant. Ad ultimum petitis vobis declarari, qualiter psalmus centesimus tricesimus sextus Apostolorum principi beato Petro conveniat, vel si de ipso prophetatus sit.

Ad quæ duo priora, breviter me respondere oportet, ut in postremo mihi liceat immorari. Beatum Petrum Apostolum hoc die de carcere eductum esse qui credit, ipsius repetitionis Evangelicæ legat textum: & invenit errorem se passum esse: in tantum enim aperte refertur, ut cunctis legentibus facile sit ad intelligendum. Nam Herodes rex, Herodis majoris filius, qui in salvatoris necem consentiens fuit: Domini nostri Jesu Christi doctrinam, quæ per Apostolos prædicabatur subvertere studens, misit manus ut affligeret quosdam de Ecclesia. Ibi datur intelligi plures ipsius significatos conatus esse, qui adhuc superbiæ suæ ramos extendens occidit Jacobum fratrem Joannis gladio, & hoc tantum facinus diebus azymorum facere studuit. Erat, inquit, dies azymorum. Et qui Dominum salvatorem anno præterito diebus azymorum occiderant, Petrum Apostolum in ipsis diebus extinguere satagebant. Quem cum apprehendisset, misit in carcerem: tradensque quatuor quatermionibus militum custodiendum: volens post pascha producere eum populo. Sed non est consilium, non est scientia, non est sapientia, nec fortitudo aliqua contra Deum. In ipsa, inquit, nocte cum pro-

ducturus esset eum Herodes, erat Petrus dormiens inter duos milites vincus catenis duabus: & custodes ante janua custodiabant carcerem: & ecce angelus Domini alstitit, & lumen refulsit in habitaculo carceris. Percussioque lateris Petri, excitavit eum dicens: Surge velociter. Et ceciderunt catenæ de manibus ejus, & exiens sequebatur angelum. Ece quomodo Petrus diebus azymorum incarcerationis, post pascha ereptus sit, & non in kalendis Augusti. Sed hæc festivitas tanti Apostoli qualiter adinventâ sit, pandam. Octavianus Cæsar imperii sui æmulum M. Antonium habuit: quem assiduis congressionibus ac præliis vix extinguere valuit: quem Cleopatra conjux mortuum dolens, seque ipsam vivam sepeliens, uberibus suis aspides apponens, maluit viro suo commori, quam manus incurere Romanorum. Cæsar vero de tyranno celebrata victoria, Romam repedavit ducens secum infinitum captivorum numerum, & antiquorum Ptolemæorum omnium gazas: ut nec ante, nec post tanta copia auri, argenti, gemmarumque Romam adducta fuisset noscatur. Cum autem hoc die Romam ingrederetur, ob triumphum tantæ victoriæ ac pacem firmissimam toti orbi collatam: vocatus est Augustus, qui primò solum Cæsar dicebatur. Coronatur civitas, fit lætitia ingens in populo, statuitur à senatu, & omnibus Romanis scriptis firmatur, nunciaturque per universum orbem, omnibus gentibus Octavianum Augustum inter Deos debere coli: & ut mensis iste qui antiquitus in ordine mensium Sextilis dicebatur, in honorem Augusti Augustus vocetur: & hoc tripudium solennitatis ob triumphum Augustalis victoriæ, lege perpetua volumus custodiri.

Sic quousque ad Magni Constantini imperium ventum est: qui postquam dignatione superna, per sanctos Apostolos Petrum & Paulum visitatus, & per Sylvestrum papam baptizatus est, & ex persecutore fidei defensor, & mandatorum Christi custoditor assiduis factus: harum solennitatum phantasmata perhorrens, papa dicit Sylvestro.

Hæcenus pater humanis utens legibus, sicut ipse nosti, omni studio, & hos dies & alios excolebam. Nunc quia placuit Domino Jesu Christo, me peccatorem sibi famulum facere: iniquum mihi videtur harum celebritatum favorabilibus laudibus extolli. Vide ergo quomodo ad honorem summi Dei, beato Petro Apostolo hanc diem dedicem. Sanctus autem Sylvester hoc audiens, gaudio repletus, gratias Deo reulit, & cum sui cleri consilio Augusto respondit. Est carcer in quo beatus Petrus Apostolus pro Christo agonizans, vinculatus fuit, & sacri fontis lavacro, pluribus ibi baptizatis dedicavit: hunc omni forde purgati facias: quatenus Ecclesia ibi fabricata ad honorem tanti Apostoli, fidelium vota perenniter reddantur. Hoc audiens Augustus, lætus efficitur: purgatur locus, fabricatur Ecclesia, & hæc consecratur ab eodem papa. Affuit ibi Augustus: & sacris scriptis per veredarios toti orbi mandare studuit in hæc verba: Notum esse volumus omnibus Christum pie colentibus, beatum Petrum Apostolum à Deo nobis datum pastorem & principem summo studio venerari vel assidue, & maxime in hac die kalendarum Augustarum, in quo ut Deus à vobis soliti eramus adorari: ut ipse pius pastor precibus Deo fufis, nos & imperium nostrum adjuvare dignetur. Valete.

Sanctus autem Sylvester hunc diem celebrem omnibus Ecclesiis esse instituit, ut sicut celebrabatur ad honorem terreni principis, ad deum celebraretur clavigeri celestis. Accepit autem hæc celebritas nomen beati Petri Apostoli ad vincula, propter vinculorum quæ ibi passus est tormenta: ut ubi abundavit peccatum, superabundaret & gratia. Hæc domus vinculorum, hoc ordine facta est domus sanctorum orationum. Hæc breviter ad duo inquisita respondi, nunc ad psalmum veniam: & si beato Petro conveniat, ut in nullo vestrum bonum desiderium fraudetur, ostendam. Dicit ergo verbis prophetis Domino beatus Petrus: Domine probasti me, quoniam vocasti: cognovisti, quoniam præsumpsi & ausus fui dicere: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Tu autem cognovisti omnes cogitationes meas à longe antequam eas cogitarem: semitam meam & directionem meam investigasti: & omnes vias meas prævidisti & probasti, quia non erat dolus in lingua mea cum dicerem: Si me oportuerit mori tecum, non te negabo. Tu autem firmasti me, & posuisti manum tuam super me: firmasti me de tua præscientia, quod essem negaturus: & posuisti manum tuam super me: ut peccatum lachrymæ sequeretur.